Sanne Reijs. Rokus Groeneveld.

SCHOTLAND

Sanne Reijs – Expeditie naar Eyemouth

Op slakkenjacht in de Schotse Noordzee vind je met de juiste informatie tientallen soorten die je niet eerder zag.

Eind oktober 2020 krijgen we een mailtje van Peter H. van Bragt, dé zeenaaktslakkenexpert van Nederland. Hebben we zin om in mei mee te gaan met een zeenaaktslakkenexpeditie naar Eyemouth, Schotland? Daar moeten we toch een paar nachtjes over slapen. We duiken in Nederland eigenlijk nooit in de winter of het vroege voorjaar. Rokus zijn droogpak hangt nog als nieuw in de kast en ik heb een beetje een hekel aan boten. Maar hoe vaak krijg je zo'n kans? Dus melden we ons een aantal dagen later toch aan. Al snel krijgen we bericht terug, de boot is al vol. Jammer, maar dan hadden we niet zo moeten twijfelen.

Een maandje later krijgen we opnieuw mail: er zijn twee plaatsen vrij gekomen in de tweede groep. Of we nog steeds zin en tijd hebben om mee te gaan? Dit keer niet getwijfeld, doen!
Corona gooit, ook hier, roet in het eten. De veerboten varen wel, maar vanwege coronaregels kunnen we niet in de B&B verblijven en mogen we niet als groep samen zijn. Ook zouden we eerst twee weken in quarantaine moeten. Half maart valt definitief het doek.
Een jaar naar het eerste mailtje krijgen we opnieuw een berichtje van Peter. In de herhaling: een uitnodiging voor de zeenaaktslakkenexpeditie 2022, vertrek in mei. Dit jaar zijn er geen belemmeringen, we gaan op slakkenjacht!

Het doel van deze **expeditie** is om zoveel mogelijk **Nederlandse zeenaaktslakken** te vinden in de **Schotse Noordzee.**

Aangezien we door corona weinig op vakantie zijn geweest en nog veel vrije dagen hebben, besluiten we er een week aan vast te plakken. Eerst een week rondtoeren door Schotland en daarna duiken. Peter heeft de hele B&B afgehuurd en het duiken geregeld, de rest doet iedereen zelf. We hebben de ferry van IJmuiden naar Newcastle, een overtocht van ongeveer 13 uur. Toevallig zitten we op dezelfde veerboot als de eerste groep. Het wordt een gezellige overtocht. De zee is supervlak en we zitten tot zonsondergang buiten. 's Morgens vroeg komen er dolfijnen en een zeehond langs zwemmen. Volop vakantiegevoel dus.

Edinburgh en Isle of Skye

We rijden eerst naar Eyemouth om de duikspullen achter te laten bij Marine Quest. Daarna is het een uurtje rijden naar ons gehuurde appartementje in Edinburgh. Dat blijkt een prachtige stad, veel historie en mooie parken. Na een paar dagen stad rijden we naar Isle of Skye. De route naar en door de Highlands is indrukwekkend. En als whiskyliefhebbers halen we ons hart op bij de vele destilleerderijen die we onderweg tegenkomen.

Skye staat bekend als een van de mooiste eilanden van Schotland. Het ruige landschap is regelmatig gebruikt als decor voor televisieseries en bioscoopfilms en trekt veel bezoekers. Na een paar dagen wandelen en rondtoeren is het tijd om langzaamaan terug te gaan richting Eyemouth, met een tussenstop in het Trossachs National Park.

Nederlandse zeenaaktslakkenexpeditie

Zondagavond hebben we de kennismaking met de groep in de huiskamer van de B&B. Peter geeft een uitgebreide diashow. Eerst een serie dia's van de zeenaaktslakken die in Nederland algemeen zijn en dus regelmatig gezien worden. Daarna een serie van minder algemene soorten en tenslotte een serie soorten die niet in Nederland voorkomen, maar we in Eyemouth wel zouden kunnen vinden. Het doel van deze expeditie is om zoveel mogelijk Nederlandse zeenaaktslakken te vinden in de Schotse Noordzee. Naast Nederlandse soorten hopen we ook nog slakken te vinden die (nog?) niet in Nederland voorkomen. De eerste groep had 26 Nederlandse slakken gevonden. Dat aantal willen wij natuurlijk overtreffen. Hopelijk hebben wij meer geluk met het weer, of eigenlijk de wind. Bij de eerste groep is een duikdag uitgevallen.

Die avond krijgen we ook de hoodies te zien die Peter en medereiziger Victor hebben laten maken. Inderdaad, het zijn collector items. Op de achterkant staan 67 wetenschappelijke namen van de in Nederland voorkomende slakken: zes soorten Sacoglossa (geen echte naaktslakken, bijvoorbeeld de groene wierslak) en vier soorten Cephalaspidea (ook geen echte naaktslakken, bijvoorbeeld het Schepje). Voor de namen open rondjes, met een textielstift kan ieder voor zich de gevonden soorten inkleuren. Wat een geweldig leuk idee. Dit voert de druk op het vinden natuurlijk wel op. Maar de presentatie van Petermoet ons helpen. We hebben nu veel slakken op dia langs zien komen en daarmee een beetje een zoekbeeld. Tot zover de theorie, morgen de praktijk.

Dag 1 – Kliffen van St Abbs

Bijtijds op en ontbijten in de eetkamer. Koffie, een broodje smeren, bakje yoghurt of cornflakes, ieder maakt z'n eigen ontbijtje. De enige planning is om half negen uitvaren. Daarvoor moeten wel alle duikspullen naar de boot gesjouwd worden. Gelukkig is het niet ver, alleen de straat oversteken en het hellingbaantje af. We maken twee ochtendduiken van maximaal zestig minuten. Voor ons doen zijn dat wat korte duiken, maar gezien de watertemperatuur van 9 à 10 graden is dat lang zat. De duikstekken zijn hoogstens een half uurtje varen. We duiken de eerste dag bij de kliffen van St Abbs, de duikstekken Thrummie Carr en Leager Bush. De rotsen zitten vol met zeekoeten en jan-van-genten. De vogelaars onder ons weten ook nog papegaaiduikers te spotten. Hoe mooi het ook is boven water, daar komen we natuurlijk niet voor. Dus setjes aan en één voor één gaan de buddyparen te water.

Het zicht is goed. Zo zien we het in Zeeland zelden of nooit. Ondieper staat veel kelp, dieper zien we wandjes met dodemansduimen. De zoektocht naar slakjes kan beginnen. En dat blijkt niet moeilijk, binnen een paar minuten hebben we al verschillende gevonden. In een duik vinden we Wrattige mosdierslakjes, Grote tritonia, Roodgevlekte kroonslakken, Harlekijnslakken, Egelslak, Witgestreepte waaierslak en heel veel Bleke knuppelslakjes. En een Aegires punctilucens, een slakkensoort die niet in Nederland voorkomt. Uiteraard hebben we niet alleen oog voor zeenaaktslakken, ook verder is er veel leuks te zien. Vermeldenswaardig zijn de koffieboontjes en de vele Blauwgestreepte schaalhorentjes.

Aan het einde van de duik laten we een boei op en maken we onze safety sstop. Schipper Iain is uiterst behendig in het langszij varen van zijn boot. Met een paar vinslagen zijn we bij de lift die ons een voor een het water uit tilt. Wat een service.Na de eerste duik is er koffie, thee of warme chocomelk met heerlijke caramelcake. Er is een piepklein wc'tje aan boord, met m'n droogpak op de enkels zit ik compleet klem in het ding. En dan ben ik nog een van de kleinste/smalste van de duikers aan boord.

Na een uurtje oppervlakte-interval is het tijd voor de tweede duik. Wat minder naaktslakjes deze duik. Maar wel een paar soorten die we de eerste duik niet gevonden hebben: Spiegeleitje, Paarse waaierslak en een Kaalslak. Verder een grote Snotolf, Bretel-zakpijpjes, Devonshire cup coral en een Zeehaasje.

Rond lunchtijd zijn we terug in de haven. Flessen en setjes van boord halen, lood en vinnen mogen blijven liggen. Spoelen doen we in de steeg achter het duikcentrum. Er is een verwarmde ruimte waar de spullen te drogen hangen. Lunchen doet ieder voor zich. In de buurt zijn verschillende eettentjes en ook de supermarkt met belegde broodjes is op wandelafstand.

Om vijf uur komen we samen in de huiskamer om de foto's en waarnemingen met elkaar te delen. Niet alleen leuk, maar zeker ook leerzaam. Je leert toch weer anders en beter kijken. De slakkenstand wordt bijgehouden en die eerste dag hebben we gezamenlijk 22 soorten naaktslakken geteld. En voor de statistieken: één volgelopen droogpak. Voor de volgende dag is het nog de vraag of we kunnen duiken. Er komt een depressie onze kant op met veel wind en onze duiken kunnen we alleen maken bij aflandige westenwind.

Dag 2 – The Heugh en Wuddie Rocks

Om half 8 komt Iain met goed nieuws. De depressie is noordelijker overgetrokken, we kunnen eropuit. We duiken deze dag bij The Heugh en bij Wuddie Rocks. De zee is veel onstuimiger dan gisteren. Door de wind ga ik al veel kouder te water dan gisteren en heb ik het onder water daarom al snel koud.

Wij hebben de eerste duik niet veel geluk en vinden weinig slakjes. Wel weer veel wrattige mosdierslakjes en Bleke knuppelslakken. Maar de nieuwsgierige lipvissen (Labrus bergylta), een mooi gekleurde jonge Dwergtarbot (Zeugopterus norvegicus) en een kleine Zonnester maken het toch een leuke duik.

De tweede duik hebben we wat meer slakkengeluk: Spiegeleitjes, drie Zeehazen, Wrattige sterslakken en een Favorinus branchialis die het eisnoer Bleke knuppelslak opeet. Dacht ik in mijn onschuld nog dat er eieren gelegd werden. Een Levendbarende slangster en een paar Ongevlekte koffieboontjes maken de duik zeker de kou waard.

Om vijf uur komen we weer samen om de waarnemingen aan de hand van de foto's te bespreken. We hebben duidelijk wat gemist de eerste duik, vooral de Vijfbandige knotsslak had ik graag gezien. De gezamenlijk score na duikdag twee is 27 verschillende soorten naaktslakken. Daarmee hebben we de score van de eerste groep al verbeterd. Misschien omdat in onze groep meer fotografen zitten. De slakjes zijn vaak erg klein, waardoor de sommige specifieke kenmerken alleen op de foto's zichtbaar zijn. Helaas ook weer een volgelopen droogpak. 's Avonds geeft Peter een lezing over DNA-onderzoek, waarmee de biodiversiteit opnieuw in kaart wordt gebracht. Erg leuk en interessant.

Dag 3 - Skellie en SS President

Met een wat legere boot dan gisteren varen we uit voor twee duiken bij de kliffen van St Abbs. Er zijn twee duikers die de duikdag over slaan en liever gaan wandelen. De zee is best ruw en er staat aardig wat wind.

Op de eerste duikstek, Skellie, zien we een ontelbare hoeveelheid slakjes, maar voor het overgrote deel zijn ze echt heel erg klein. Met het blote oog valt nauwelijks te zien welke soort het is. Zelfs met mijn mooie onderwaterloep kan ik de kenmerken vaak niet onderscheiden. Enige optie is heel veel foto's maken, maar dat is door de deining niet makkelijk. Rokus raakt gefrustreerd en ik een beetje zeeziek. Wat we wel kunnen herkennen zijn de Blauwtipjes, Zilverblauwe knotsslakken en Wrattige mosdierslakjes. De duikende en langszwemmende zeekoeten maken veel goed. Net als de grote wrasses, een Jassakreeftje en de mooie, roze keverslakken.

De tweede duik maken we op het wrak van stoomschip President, gezonken in 1928. Het enige herkenbare wat resteert is de enorme stookketel. Qua aantal zitten er veel minder slakken, maar ze zijn wel een stuk groter. Paarse waaierslak, een witte en een gele Egelslak en Spiegeleitjes. Zeker net zo leuk zijn de spinkrabben, kleine Zonnesterren, Zeelelies, Zeehaas en de Scheefhorentjes. De rotsen vol dodemansduimen blijven prachtig.

Die middag hebben we een rondleiding geboekt bij Glenkinchie, waardoor we de fotoshow en soortenbespreking missen. De statistieken na deze dag: 33 verschillende soorten naaktslakken. Van de tien duikers die dag zijn er 3 volgelopen. Gelukkig houden wij het zelf steeds droog, behalve bij de whiskyproeverij.

Dag 4 – Skellie en Burnmouth Caves

We duiken de eerste duik weer bij Skellie. Gelukkig is de wind wat gaan liggen en is er minder deining. Dat maakt het duiken en fotograferen toch wel een stuk relaxter. Er zit nog steeds een ontelbare hoeveelheid slakjes. Helaas zijn ze in de nacht niet gegroeid.

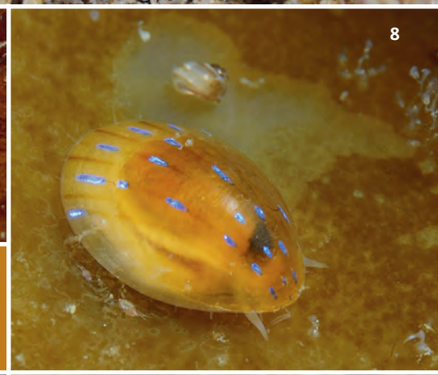

1. Zeelelie 2. Slijkgarnaal 3. Paarse waaierslak 4. Egelslak 5. Gorgelpijp knotsslak 6. Roodgevlekte Kroonslak 7. Spiegeleitje 8. Blauwgestreepte schaalhoren 9. Zeehaas 10. Dubbelgestreepte waaierslak 11. Scheefhorentje 12. Gestreepte knotsslak 13. Kleine slakdolf

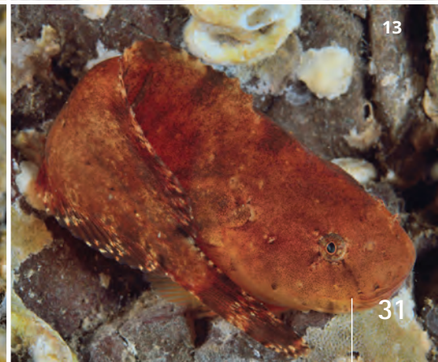

De tweede duik maken we bij Burnmouth Caves, ten zuiden van Eyemouth. Hoeveel boompjesslakken passen er op een stukje rots? Hoe langer je kijkt, hoe meer je er ziet. Verder ook Gezwollen knuppelslak, Trage kroonslak, Oranje plooislak en Gorgelpijp knotsslak. Allemaal soorten die je in Nederland niet snel tegen zult komen. Helaas is de Two-spotted clingfish *(Diplecogaster bimaculata)* te schuw om op de foto te zetten.

Als we boven komen zien we aan de oppervlakte een groepje dolfijnen. Ze blijven wat in de buurt van de boot rondhangen, een mooie toegift voor deze geslaagde duikdag.

Nieuwe soorten deze dag zijn de Gestreepte knotsslak, Gorgelpijp knotsslak, Hemelsblauwe knotsslak, Satijnslak, Groene knotsslak en de Coryphella chriskaugei. Daarmee staat de totaalstand van soorten op 41 stuks.

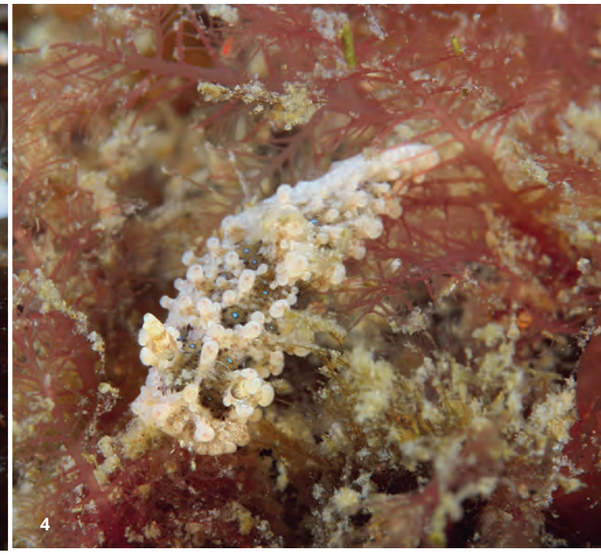

1. Gezwollen knuppelslak 2. Trage kroonslak 3. Oranje plooislak 4. Aegires punctilucens

SCHOTLAND PRAKTISCH

SCHOTLAND – in het Schots-Gaelisch Alba – is onderdeel van het Verenigd Koninkrijk. Het is het noordelijk deel van het eiland Groot-Brittannië en grenst in het zuiden aan Engeland. Schotland heeft een eigen rechtsstelsel, een eigen vlag, eigen bankbiljetten en binnenlands bestuur. Schotland telt ruim 5,3 miljoen inwoners. De hoofdstad van Schotland is Edinburgh.

REIS: Schotland is een mooie bestemming voor een mooie roadtrip of heerlijke natuurvakantie. Naast prachtig duiken, kan je er heerlijk wandelen, door de Highlands trekken, kastelen bezoeken of een proeverij doen bij een whiskydistilleerderij. Schotland is ideaal om met je eigen auto rond te reizen, maar je zal daarvoor natuurlijk wel een oversteek over het Kanaal of de Noordzee moeten maken. Ondanks dat er geen rechtstreekse bootverbindingen zijn vanuit Nederland en België wel meerdere andere mogelijkheden om met de boot naar Schotland te reizen. Op de ferry kan je je eigen auto meenemen en net zoveel bagage als je wilt. Je kunt ook vliegen op een van de steden. Je bent dan wel gebonden aan bagagelimieten en een auto huren is aan te raden, want de mooiste plekken bereik je niet met het openbaar vervoer.

DUIKEN: Bij Eyemouth wordt voornamelijk op diepe wrakken gedoken. Bij deze slakkenexpeditie doken we ondieper en langs de rotskust. Wil je zelf op zoek naar zeenaaktslakjes in Eyemouth? Marine Quest heeft af en toe een shallow week of weekend voor slakkenliefhebbers. Voor meer informatie, neem contact op met Iain of Jim van Marine Quest. De watertemperatuur varieert van ongeveer 6 graden in februari tot 15 graden in augustus. Het is dus echt een plek om in je droogpak te duiken.

VALUTA: In Schotland betaal je met Engelse of Schotse ponden. Let op: de Schotse ponden worden in Engeland meestal niet geaccepteerd.

BREXIT: Door de Brexit zijn de douaneregels verscherpt. Houd rekening met langere wachttijden en intensieve controles, zowel aan de Nederlandse als Britse zijde.

Hoe **langer** je kijkt, hoe **meer** je er ziet

Dag 5 – Burnmouth Caves en South Carrs

De laatste duikdag duiken we eerst weer bij Burnmouth caves. Met Peter als tweede buddy zie ik een voor mij flink aantal nieuwe slakken. Ook de Vijfbandige knotslak die ik zo graag wilde zien. Peter wijst me ook een Groene knotsslak aan, die ik zelfs met loep niet kan determineren. De Kaalslak en Citroenslak zijn gelukkig een stuk groter.

Ik word aan mijn vin getrokken, dus denk ik dat er iemand iets leuks gevonden heeft en mij dat wil aanwijzen. Maar als ik op kijk zie ik niemand naast me. Meteen daarna weer een ruk aan mijn vin. Het blijkt een speelse Grijze zeehond te zijn. Blijkbaar is de lol ervan af nu ik hem betrapt heb, want hij zwemt naar de volgende duiker om die aan de vinnen te trekken.

Als Rokus een groepje Juweelanemoontjes aan het fotograferen is, zwemt er een Kleine slakdolf door het beeld. Het beestje gaat zitten en poseert voor de lens. Soms zit het mee.
De laatste duik maken we bij South Carrs. Het is een 'buitenrif' evenwijdig aan de kust. Vanwege de wind kunnen we niet dichter op de kust duiken, omdat het voor de boot nu te moeilijk is om ons op te pikken. Qua slakken is het geen noemenswaardige duik, alleen een Millennium wrakslak, Spiegeleitjes en een Rostanga rubra. Maar de rotsen zijn mooi gegroeid en het zicht is meer dan prima, als ik op negen meter omhoog kijk zie ik de golven aan de oppervlakte. We sluiten de duik af met een Yarrell's blenny (Chirolophis ascanii).

De laatste dag komen er toch nog twee nieuwe slakjes bij op de totaalscore, onder andere een Kristalwitte eierroofslak. En na het uitzoeken van alle foto's komen we als groep uit op 46 verschillende soorten slakken. Zoveel slakken hebben wij in Zeeland in ruim twintig jaar nooit gezien. Deze duikreis is zeker een herhaling waard. |